

reportage

DE BAKERMAT VAN GOLF

TEKST JOCK HOWARD
OPENINGSBEELD ISTOCK

HET EINDVONNIS

WIE HEEFT GOLF NU ECHT UITGEVONDEN?

Eeuwenlang hebben academici gebakkeleid over de vraag wie golf heeft uitgevonden. De Schotten en de Nederlanders lijken de sterkste zaak te hebben, maar een definitief antwoord is nooit gevonden... tot nu toe. Jock Howard rapporteert vanuit de rechtbank.

We zitten in een grote, chique rechtszaal. Opgewonden gepraat vult de ruimte; de publieke tribune zit afgeladen vol. Sandy Lyle komt laat binnen zetten, een takje witte heide in het knoopsgat, en struikelt bijna over de Schotse premier, Nicola Sturgeon, en haar voorganger Alex Salmond. Hij gaat naast een aantal andere Schotse professionals zitten, onder wie Sam Torrance, in kilt, en Colin Montgomerie, die breeduit lacht maar er ongemakkelijk uit ziet in zijn krappe jumper met Schots Andreaskruis. Drie rijen ervoor zit de Nederlandse koninklijke familie, koning Willem-Alexander en koningin Maxima. Naast hen het hele Nederlandse contingent van golfprofessionals: Joost Luiten, Maarten Lafeber en Rolf Muntz. Iedereen staat op als de rechter binnenkomt, een ontzagwekkende Amerikaan. Het wordt stil als de rechter een paar openingszinnen uitspreekt.

RECHTER Er is heel wat tijd, inkt en papier verspild aan de zoektocht naar het antwoord op de vraag ‘Wie heeft golf uitgevonden?’ Tot nog toe is er geen bevredigend antwoord op die vraag gekomen. Doel van dit hof is daar verandering in te brengen. Mensen slaan inderdaad al een hele tijd met stokken allerlei dingen in de rondte! De Oude Egyptenaren deden het. De Grieken deden het. En de Romeinen ook. Als een mens een club (of een herdersstaf) in zijn handen heeft, dan is het nu eenmaal een feit dat hij iets zoekt om ermee weg te slaan. Cricket, croquet, hockey, shinty, polo, tennis, lacrosse... de lijst met spelen die voort zijn gekomen uit dit basisinstinct is lang. In dit stadium is het wellicht handig te formuleren welke definitie van het spel ‘Golf’ we hier vandaag aanhouden. ‘Golf’ – zoals we het hier in dit hof definiëren – is een spel dat gespeeld wordt door een stilliggende bal in een gat of hole een paar honderd meter verderop te slaan. Het is geen race. Je tegenstander kan de hole niet verdedigen of iets

► HENDRICK AVERKAMP, COLFSPEL OP HET HOLLANDSE IJS.

met jouw bal doen. Wat telt is simpelweg het aantal slagen dat je nodig hebt om de hole te bereiken. Er kunnen verschillende clubs worden gebruikt en er zijn vaak hindernissen op weg naar de hole. Dankzij deze enge definitie kunnen we onmiddellijk spelen als ‘paganica’ (geliefd bij de Romeinen), ‘cambuca’, ‘chole’ en ‘jeu de mail’ (ons latere maliespel) uitsluiten. Deze spelen vertonen allemaal enkele overeenkomsten met onze moderne golfspel – maar ze komen niet genoeg in de buurt. En dus is het gevecht over de claim waar het spel oorspronkelijk vandaan komt teruggebracht tot een eenvoudige strijd tussen twee kampen: de Nederlanders en de Schotten. Ik wil nu graag de Nederlandse raadsman uitnodigen om zijn openingspleidooi te houden.

DE OPENINGSPLEIDOOIEN

Een man met een oranje tulp in zijn borstzakje staat op om het hof toe te spreken...

DE NEDERLANDERS Dames en heren, al vijfenhalve eeuw lang wordt een verschrikkelijke leugen in stand gehouden: dat het golfspel zijn oorsprong vindt in Schotland. Vandaag zullen wij buiten redelijke twijfel bewijzen dat golf, zoals we dat vandaag kennen, helemaal niet stamt uit het land van de Proclaimers (een Schotse band, red.) en Billy Connolly (een Schotse komiek, red.), maar dat het een Nederlands spel is. Van de tegenpartij zullen jullie van alles horen over bepaalde parlementaire wetten, die pakweg halverwege tot eind vijftiende eeuw zijn aangenomen. We vechten absoluut niet aan dat deze wetten inderdaad zijn aangenomen. En ook betwisten we niet dat dit inderdaad de eerste keer is dat het woord ‘golf’ in geschreven tekst is aangetroffen. Maar wij zullen aantonen dat dit spel, waaraan in 1457 met het woord ‘golf’ gerefereerd werd, bijzonder weinig overeenkomsten vertoont met het moderne spel – en zeer niet binnen de enge definitie valt zoals die zojuist door de rechter onderstreept is. Voorts zullen wij laten zien hoe een groot aantal hedendaagse golftermen, inclusief het woord ‘golf’ zelf, herleid kan worden tot oude Nederlandse woorden. Er zijn bovendien een heleboel bewijzen van Nederlandse landschapsschilders, dat golf – zoals we dat vandaag kennen – onlosmakelijk verbonden was met het leven in de Lage Landen in de zestiende en zeventiende eeuw. Dames en heren, leden van de jury, jarenlang hebben de Schotten beweerd dat het grootste probleem van de Nederlandse claim op de oorsprong van het spel was, dat het doel in al onze spelen deuren en grote objecten waren. Alleen de Schotten, zo zullen ze u vertellen, hebben altijd naar een hole gespeeld.

► PORTRETTE VAN JONGENS MET KOLFSTOK. SCHILDERIJ LINKS: BARTHOLOMEUS VANDER HELST, (CIRCA 1650). SCHILDERIJ RECHTS: WYBRAND DE GEEST- (NA 1661).

Vandaag zullen we u een Nederlands boek laten zien, gepubliceerd in 1545, dat onlangs is ontdekt door een docent die werkzaam is aan de Universiteit van Bonn, dat een heel hoofdstuk wijdt aan het golfspel in Holland. Het vertelt ons de regels die voor het spel golden en het vertelt ons categorisch dat het een sport is waarin spelers een kleine bal in een gat proberen te slaan. Laat me u eraan herinneren dat dit zo’n negentig jaar gebeurt voordat er enig concreet bewijs is dat het golfspel, zoals we het nu kennen, in Schotland wordt gespeeld.

De Nederlander gaat zitten; zijn plaats wordt ingenomen door een man die een kilt draagt.

DE SCHOTTEN Dames en heren, ik nodig u uit om als u deze rechtszaal verlaat, zoveel mogelijk mensen te vragen wie het golfspel heeft uitgevonden. Mijn voorspelling is dat 99,9 procent u zal vertellen dat het de Schotten waren. Alle serieuze boeken over de oorsprong van het spel vertellen u precies hetzelfde. Moeten we dan aannemen dat deze mensen het bij het verkeerde eind hebben? U zult veel wanhopig geklaag horen van de oranje, klompen dragende, windmolenlieffhebbers van de tegenpartij...

DE NEDERLANDERS Bezwaar!

RECHTER Toegewezen.

DE SCHOTTEN U zult van de tegenpartij veel horen over een spel, ‘colf’ genaamd, en ze proberen u ervan te overtuigen dat het een directe voorloper van ons ‘golf’ spel is. Hun ‘colf’ is inderdaad een heel oud spel, en werd sinds de dertiende eeuw in diverse vormen in de Lage Landen gespeeld. Maar ‘colf’ werd vaak op ijs gespeeld, en vaak naar één, tamelijk langwerpige, doel. De wijlen Nederlandse historicus Steven van Hengel maakte heel wat van een ‘colf’-wedstrijd, dat in 1297 op Tweede Kerstdag in vier ‘verschillende holes’ naar een aantal deuren werd gespeeld. He stelt zelfs dat dit bewijst dat golf Nederlands is. Maar veel van zijn bewijs wordt nu in twijfel getrokken en de doelen waren hoe dan ook deuren, geen gaten in de grond. En dat is niet het enige probleem met ‘colf’. Het werd gewoonlijk met acht spelers tegelijkertijd gespeeld, en meestal op bevroren grachten of meren! Wij zullen bewijzen dat golf – zoals we het kennen – een puur en uniek Schots spel is. U weet waarschijnlijk al dat het Schotse parlement van James II het spelen van golf per *Act of Parliament* verbood omdat het de bevolking maar afhield van de beoefening van het boogschieten.

HET NEDERLANDSE BEWIJS

Een klein, smoezelig uitziend boek wordt de zaal ingebracht...

DE NEDERLANDERS In 1460, slechts drie krappe jaren na de *Act of Parliament* van 1457, schreef een Schotse edelman uit St Andrews, sir Gilbert Hay, een roman over Koning Alexander, *de Bulk of king Alexander the Conquerour* genaamd. Hay beschrijft een spel dat gespeeld werd met een ‘golf-staff’, maar waarin de bal ‘heen en weer tussen twee teams’ werd gespeeld. Ik roep onze eerste getuige op, David Hamilton.

DE NEDERLANDERS Meneer Hamilton, legt u alstublieft aan het hof uit of u al dan niet denkt dat het ‘golf’ spel, zoals dat beschreven is in zowel Hay’s Alexander-roman als de vijftiende-eeuwse parlementsverordeningen die het spel verboden, iets te maken heeft met ons moderne golfspel? Of, ben u het met ons eens dat het meer met hockey van doen lijkt te hebben?

DAVID HAMILTON In die tijd werd een primitieve vorm van het spel gespeeld door de arme en de gewone burgers. Het was een ruwe ‘korte, kerkhof’-sport, die vaak gevaarlijk was en meestal op zondag werd gespeeld, als de ouders en hun kinderen stonden te wachten om naar de kerk te gaan. Ik denk dat je gerust aan kunt nemen dat zowel Hay’s roman als de Act uit 1457, dat ‘golf’ op een hoop gooit met ‘voetbal’, aan deze ‘korte, kerkhof’-variant van het spel refereert.

DE NEDERLANDERS Zou u zeggen, meneer Hamilton, dat deze ‘korte’, ‘primitieve’ ‘kerkhof’-sport, zoals u het noemt, veel te maken had met het moderne golfspel? ☺

DAVID HAMILTON Nee. Dit was geen 'golf' in de latere betekenis van het woord.

DE NEDERLANDERS Dank u, meneer Hamilton. Geen vragen meer! Ik zou nu, edelachtbare, graag de aandacht van het hof willen vragen voor het aantal moderne golftermen dat in Middelnederlandse woorden gevonden kan worden. Het zeer oude Nederlandse 'colf' spel is een directe voorloper van het 'golf' spel. We weten allemaal hoe nauw de band in die tijd was tussen Holland en Schotland. De Koninklijke families gingen met elkaar om en er bestond een levendige handel tussen de twee landen. Is het werkelijk toeval dat slechts één letter de twee sporten van elkaar onderscheidt? Het Middelnederlandse woord 'colf' betekende oorspronkelijk 'herdersstaf'. Is het niet denkbaar dat het moderne golfspel zich ontwikkeld heeft vanuit een oud Nederlands spel, dat met een herdersstaf gespeeld werd? Ook andere moderne termen als 'putt', 'tee' en 'bunker' zijn allemaal aangetroffen in het Middelnederlands.

DE SCHOTTEN Bezwaar! Dit is onzin! Van het oud-Engels of het oud-Schots kunnen nog veel meer golfstermen worden afgeleid.

RECHTER Afgewezen.

DE NEDERLANDERS Als je het woord 'putt' opzoekt in de *Oxford English Dictionary*, zul je er vinden dat het woord afstamt van het oud-Engelse 'putian', wat 'stoten' betekent. Het probleem is dat noch de hedendaagse uitspraak noch de spelling klopt. Terwijl het Nederlandse woord 'put' een veel waarschijnlijker bron is. Op dezelfde manier is 'bunker' een oud Nederlands woord. Een 'bancaert colf' was een club die men nodig had voor een slecht geslagen bal. En het hedendaagse 'tee' komt van het oud-Nederlandse woord 'tese'.

Een oud schilderij van een dame, met haar drie kleinkinderen, wordt de zaal in gereden.

DE NEDERLANDERS *M'lord*, in de gehele periode van de zestiende, zeventiende en achttiende eeuw schilderden Nederlandse landschapsschilders zeer gedetailleerd hoe het Hollandse leven van dat moment eruit zag. Veel van deze schilderijen laten zien waar golf zijn oorsprong vindt. Het is waar dat veel tafereelen op ijs zijn, maar er zijn er ook heel wat die dat niet zijn. De bal ligt stil. De clubs hebben vaak metalen hoofden, of lijken erg op de eerste langwerpige Schotse woods, de zogenaamde 'long-nosed' clubs. We hadden een willekeurig aantal schilderijen van Hollandse Meesters naar deze rechtszaal kunnen meebrengen. Om één voorbeeld te geven nodigen we u uit om

ROMEYEN DE HOOGHE, KOLFSPELER

GROOTMOEDER GERRITGEN VAN POELENBURGH MET HAAR KLEINKINDEREN EGBERT, PIETER EN CATHARINA TULP, DIE ZICH AMUSEREN MET HET COLFSPEL.

te kijken naar een werk uit 1624, van een onbekende kunstenaar. Het laat grootmoeder Gerritgen van Poelenburgh, met haar kleinkinderen Egbert, Pieter en Catharina Tulp; mij lijkt Egbert een behoorlijk goede speler!

Een gedrongen man met een verveerd uiterlijk loopt naar de getuigenbank en wordt beëdigd.

DE NEDERLANDERS Onze volgende getuige is een man uit East-Lothian, Schotland. Ik kan in de hele wereld niemand anders bedenken van wie het waarschijnlijker is dat hij betoogt dat golf een Schots spel is, dan deze man, Archie Baird. Meneer Baird trouwde met de achterkleindochter van Willie Park senior, uit Musselburgh, viervoudig winnaar van het Brits Open. Hij bezit een privé-golfmuseum, The Heritage of Golf, dat zich naast de proshop op de Gullane Golf Club bevindt. Baird is een befaamde expert op het gebied van de oorsprong van het spel.

ARCHIE BAIRD De Nederlanders speelden een spel dat op golf leek, lang voordat wij dat deden. Ik heb in mijn museum een schilderij van de kathedraal in Haarlem, waarop mensen golf spelen. Sterker nog, de Nederlanders kunnen het spel herleiden tot 1300. Ik heb in mijn museum ook een Nederlands clubhoofd van een golfstok, dat gevonden is in de Amsterdamse haven, waar nog steeds een stukje hazelnoten hout in zit. Het spel stierf rond 1700 in Holland uit, omdat ze geen goede clubs konden maken. Hun hazelnoten shafts zwiëpten te veel door. Maar er bestaat geen twijfel over dat ze het spel aan ons gaven.

Een zwart boek wordt op de getuigenbank gelegd – *Tyrocinium Linguae Latinae*.

DE NEDERLANDERS Dit oude Nederlandse boek is een Latijns leerboek, dat gebruikt werd om kinderen Latijn te leren spreken. De schrijver, Pieter van Afferden, onderwijst Latijnse zinnen aan de hand van hedendaagse tafereelen uit het alledaagse leven, die vertaald zijn in het Middelnederlands. Het werd gepubliceerd in 1545, een eeuw voor het eerste schriftelijke bewijs van golf in Schot-

land. Tot de ontdekking van dit boek, een aantal jaar geleden, was het belangrijkste Schotse argument om te betogen dat ze golf hadden uitgevonden altijd dat de vroegere Nederlandse spelen niet naar een gat gespeeld werden, en dientengevolge niet in verband met het moderne spel gebracht konden worden. Dit boek haalt dat argument onderuit! Er is een heel hoofdstuk gewijd aan een sport waarin spelers – let nu op – proberen een kleine bal in een gat te slaan...

'Zullen we de bal met de club slaan.'
'Ik ben niet ver van het gat.'
'Ik zal recht naar het gat slaan.'
'Wie is er aan de beurt om te spelen?'
'Jan is aan de beurt.'
'Ga achteruit als ik sla.'
'Wie de bal mist, verliest een slag.'

Deze paar zinnen bewijzen (1) dat in het gespeelde spel een bal met een club geslagen wordt; (2) het doel een gat in de grond is, en niet een object boven de grond; (3) er door meerdere individuen gespeeld wordt, waarbij de winnaar degene is die het gat in het minst aantal slagen bereikt; en (4) de afstand van de tee naar het gat een redelijk lange afstand is. Einde betoog!

HET SCHOTSE BEWIJS

Druk gepraat vult de rechtszaal als David Hamilton nogmaals in de getuigenbank plaatsneemt.

DE SCHOTTEN Meneer Hamilton, wilt u, zijnde een van 's werelds deskundigen op het gebied van de oorsprong van golf, alstublieft aan het hof uitleggen waarom u heel sterk het gevoel heeft dat de Schotten het spel zoals we dat nu kennen uitgevonden hebben?

DAVID HAMILTON Hoewel de Act uit 1457 waarschijnlijk refereert aan een 'kort, kerkhof'-spel, werd door koningen, het hof en de aristocratie een hoger gekwalificeerd 'langere en meer edele' variant van het spel gespeeld.

LEES HET EINDVONNIS OP DE VOLGENDE PAGINA'S

HET SLEUTELBEWIJS NADER VERKLAARD

Een korte samenvatting van de drie belangrijkste twistpunten.

SCHOTLAND

► **Lord High Treasurer**

De Lord High Treasurer of groot-schatbewaarder was in de vijftiende eeuw de accountant van de koning. Een uittreksel van het boek dat een samenvatting geeft van de uitgaven van Koning James VI bevat meerdere bedragen die aangeven dat hij in 1502 dure golfstokken kocht van een winkel in het Schotse Stirling.

► **De linksgonden**

De Schotten claimen dat het golfspel is ontwikkeld op stukken grond die rond kustplaatsen op de zee herwonnen waren. De aan golf

gerelateerde termen 'in' en 'out' en 'home' hebben hun oorsprong gevonden in de beschrijving van de unieke twee helften van de golfbaan – het originele linksontwerp.

► **De Old Course**

Er is bewijs dat suggereert dat er al in 1552 golf werd gespeeld op de Old Course van St Andrews. In 1764 namen de Captain en leden van de Royal and Ancient Golf Club het besluit om het aantal holes van 22 naar 18 terug te brengen. Daarmee creëerden ze de standaard 18-holes ronde die vandaag de dag nog steeds bestaat.

NEDERLAND

► **Buik of King Alexander the Conquerour – een roman**

Veel van de Nederlandse argumenten hebben betrekking op het feit dat het spel dat in deze in 1460 verschenen Alexander-roman werd beschreven over Schotten ging die de bal tussen teams heen en weer sloegen. Dit had meer met hockey te maken dan met het golfspel zoals we dat nu kennen.

► **Golfjargon**

De Nederlanders claimen dat veel van de moderne termen die in golf worden gebruikt – golf (golf), put (putt), tese (tee) en bancaert (bunker) – uit Holland komen. Zij zeggen dat het woord

'colf' vertaald moet worden met 'herdersstaf' – het eerste stuk equipment dat werd gebruikt om de sport te beoefenen.

► **Latijns leerboek**

Historici ontdekten recentelijk een boek uit 1545 – *Tyrocinium Linguae Latinae* – dat alledaagse gebeurtenissen in Holland beschrijft. Daartoe behoren stukken over mensen die een spel spelen waarbij een bal naar een doel wordt geslagen.

☛ Dit spel vereiste verfijndere clubs en ballen, evenals een veel breder arsenaal aan type slagen, omdat het niet in een afgebakende plaats maar op een veel groter stuk linksgrond plaatsvond.

Er bestaat erg goed bewijsmateriaal, in de vorm van het boek van de groot-schatbewaarder, dat James IV in 1502 golfequipment kocht in Stirling. Het lijkt hier om het lange spel te gaan, omdat het materiaal duur was. Er werd in 1552 zeker golf gespeeld op de links van St Andrews. Het Nederlandse 'colf' heeft ons het Schotse 'korte' spel gegeven. Maar het 'edele lange' spel is beslist Schots.

DE SCHOTTEN De groot-schatbewaarder was de boekhouder van de koning. Een uittreksel uit het boek: '21 september 1502: Onderwerp: naar de koning voor clubs van de werkplaats in St Johnston (Perth) 14 shilling.' We kunnen concluderen dat koning James IV veel geld uitgaf aan golfequipment. De kostbare aard van deze aankopen wijst richting de 'edele lange' vorm van het spel, zoals omschreven door meneer Hamilton.

Een kaart van het linksland aan de oostkust van Schotland wordt opgevoerd.

DE SCHOTTEN Het moderne spel was gevormd door zijn herkomst: het linksland van Schotland. Dit land, vaak met een duinenkam tussen de links en de zee, wordt rond veel

Schotse kuststeden aangekomen. Konijnen-schraapsels gaven het spel zijn karakteristieke kenmerk: de hole. Enorme afgravingen in de grond, veroorzaakt door schapen en konijnen werden bunkers. Golfers speelden op deze lange, smalle stroken land eerst naar buiten, weg van de stad, en dan weer terug. De course bestond uit twee helften: de holes 'uit' en de holes 'in' of weer terug. Deze terminologie bestaat tot op de dag van vandaag.

De Student Diary of Thomas Kincaid, uit 1687, wordt als bewijsmateriaal opgevoerd.

DE SCHOTTEN Het dagboek van de Edinburghse student medicijnen Thomas Kincaid, eind zeventiende eeuw gevonden, geeft ons details over het spel, het 'edele lange' spel. Kincaid speelde in Leith, op maandagen. Een fragment...

'1687, 9 februari: Om zeven uur ben ik opgestaan. Ik dacht na over de pathologiemethode en aan het spelen van 'golfe', ik merk dat je in alle bewegingen van je armen je vingers erg strak moet aanspannen.'

Kincaids dagboek wordt vervangen door een kaart uit 1764 van de Old Course in St Andrews.

DE SCHOTTEN Golf is niet echt golf zoals wij het kennen, totdat het over achttien holes wordt gespeeld. In 1764 besluiten de captain en de heren golfers van St Andrews hun links te verbeteren door het aantal van 22 holes terug te brengen naar achttien. Dit werd al snel de norm voor een ronde golf, en dat is het tot op de dag van vandaag nog steeds. Met andere woorden, in Schotland nam het spel uiteindelijk zijn huidige vorm aan. Feit.

DE SLOTPLEIDOOIEN

De rechter schraapt zijn keel, slaat met zijn hamer en vraagt stilte in de zaal.

DE NEDERLANDERS Vroege verwijzingen naar 'golf' in Schotland voldoen niet aan de definitie van het spel zoals die door dit hof is geformuleerd. Veel hedendaagse golf-termen kunnen worden herleid tot oude Nederlandse woorden; en regels van het 'colf' spel, dat werd gespeeld naar een hole, kunnen worden gevonden in het Latijnse leerboek uit 1545 - een eeuw voor enig geschreven bewijs in Schotland. Dit bewijst dat golf, zoals wij het kennen, zijn oorsprong heeft in Holland.

De Nederlander gaat zitten. Hij ziet er voldaan uit. De Schot gaat staan om het hof toe te spreken.

DE SCHOTTEN Worden we werkelijk geacht het fantasierijke verhaaltje te geloven over een 'verschrikkelijke leugen' die al 'vijfenthalve eeuw' in stand gehouden wordt? Ik ben bang dat de waarheid heel wat prozaïscher is. Net als de televisie, de telefoon, de kaleidoscoop, de grasmaaier, de fiets, radar, penicilline, logaritmes, de decimale komma, kogelstoten, kogelslingeren, curling, fietsen en ijshockey, is ook golf door de Schotten uitgevonden. Einde betoog.

Als de zaal luidruchtig wordt, slaat de rechter hard met zijn hamer. Uiteindelijk wordt het stil.

HET VONNIS

Langzaam staat de rechter op om het hof en de mensen op de publieke tribune toe te spreken.

DE RECHTER Als je wie dan ook vraagt 'Wie heeft golf uitgevonden?', is het antwoord steevast 'De Schotten'. De opgegeven reden is altijd 'de eerste verwijzing naar "golf" in de Parlements wet van 1457, waarin het spel verboden werd'.

Wat we vandaag gehoord hebben bewijst echter zonder redelijke twijfel dat het spel waarin in de Act gerefereerd wordt niet overeenstemt met de definitie van het spel zoals die aan het begin van deze zaak is vastgesteld. Als we moeten beslissen wie het spel zoals we het vandaag kennen heeft uitgevonden, moet deze Act buiten beschouwing worden gelaten.

Het 'golf' waaraan in de Act word gerefereerd is het ruwe en gevaarlijke spel, door David Hamilton omschreven als 'short, churchyard golf', 'het korte begraafplaatsgolf'.

Het is mijn mening dat de oorsprong van dit 'korte begraafplaats golf' niet in Schotland, maar in Nederland ligt. Het Nederlandse 'colf' is een directe voorloper van het 'golf' dat in de Act van 1457 werd beschreven.

Maar we hebben het in deze zaak over het 'edele lange spel', de 'noble long game'. De ontdekking van het uit 1545 stammende Latijnse leerboek bewijst zeker dat er in die tijd een spel werd gespeeld waarbij het ultieme doel een gat in de grond was. Echter, nergens wordt gesuggereerd dat dit beschreven spel de 'noble long game' was.

Het komt er uiteindelijk allemaal op neer of de paragrafen uit het leerboek bewijzen dat het er in dit spel om gaat een stilliggende bal naar een hole te slaan die paar honderd meter verder ligt. Ik zie in de tekst echter geen bewijs voor die paar honderd meter.

De Nederlanders hebben al tijden, sinds Steven van Hengels publicatie in 1972, geprobeerd een tegenbewijs voor de Schotse claim te leveren. Maar in de loop der jaren is Van Hengels methodologie in diskrediet geraakt. Als gevolg daarvan is het duidelijk voor mij dat de 'noble long game' - zoals we dat vandaag de dag kennen - was ontwikkeld op het Schotse linksland. Het boek van de groot-schatbewaarder suggereert dat het beschreven spel geen 'short churchyard game' was. Koning James IV gaf grote hoeveelheden geld uit aan clubs en ballen. Dit leidt bij mij tot de conclusie dat hij in zijn match tegen de graaf van Bothwell, in februari 1503, inderdaad de 'noble long game' speelde.

De Schotten op de publieke tribune barsten in wild gejuich uit; en de schrille tonen van de doedelzakken overstemmen de vol walging geuite onvrede van de Nederlanders. ☛

Pieter van Afferden opent de deur van het museum: 'Wie maakt mij wakker?'

NEDERLANDS GOLFMUSEUM OPENT ZIJN DEUREN

Op vrijdag 22 april vond op Golfbaan Landgoed Bleijenbeek in Afferden de feestelijke opening plaats van het Nederlands Golfmuseum.

ONDER HET TOEZIEND OOG van de bekende golfprofessional Jan Dorrestein putte 'Mister Golf' Robbie van Erven Dorens een bal naar een 'hole' voor de deur van het museum, waarna 'professor Pieter van Afferden' in de deuropening verscheen met de woorden: 'U maakt mij wakker.'

John Ott, initiator en voorzitter van het museum: 'Pieter van Afferden, was een humanistische geleerde verbonden aan de Universiteit van Amsterdam. Hij schreef een Latijns lesboekje en daarin staan de golfregels beschreven zoals ze nu nog worden gespeeld. Het verscheen in 1545, honderd jaar eerder dan de Schotten claimen de golfsport verspreid te hebben.' Of de wieg van de golfsport nu wel of niet in Nederland staat, daarover zijn de meningen verdeeld, feit is dat steeds meer geschiedkundig materiaal wijst op de lange historie van golf in de Lage Landen. In het kleine museum in Afferden zijn replica's van schilderijen te zien met golfafspraken door de eeuwen heen. Verder zijn er collecties historische golfclubs en -accessoires, 17de-eeuwse golfsloffen en antieke tegeltjes waarop de golfsport wordt verbeeld. Een deel van de collectie is geschonken door de NGF, andere items komen uit privé-collecties. De replica van het leerboekje van Van Afferden, de *Tyrocinium Linguae Latinae*, beschouwt het museum als een van zijn topstukken. Ook de wisselbeker van het KLM Open heeft een vaste plek in Afferden gevonden.

De aanwezige gasten reageerden positief op de komst van het Nederlandse golfmuseum. Michiel Eijkman, voorzitter van de Commissie Erfgoed van de NGF: 'Als het gaat om de popularisering van het erfgoed van de oud-vaderlandse spelen met stok en bal, dan is dit golfmuseum een voortreffelijk initiatief. John Ott verdient hiervoor een compliment.' Jan Dorrestein: 'Leuk dat dit museum er is. Dat is goed voor de kennis over de historie van het Nederlands golf. Of Nederland de bakermat van golf is? Dat weten we niet. Iedereen hanteert zijn eigen pro's en contra's om het bewijs te leveren. Maar het blijft koffiedik kijken.' Ter ere van de opening van het museum werd onder andere een 18-holes hickorytoernooi gespeeld, waarvoor de deelnemers zich speciaal voor de gelegenheid hadden getooid in fraaie traditionele golfkledij.

► HET LANGE SPEL VINDT ZIJN OORSPRONG OP HET SCHOTSE LINKSLAND, CLAIMEN DE SCHOTTEN.

BEELD: NEDERLANDS GOLFMUSEUM